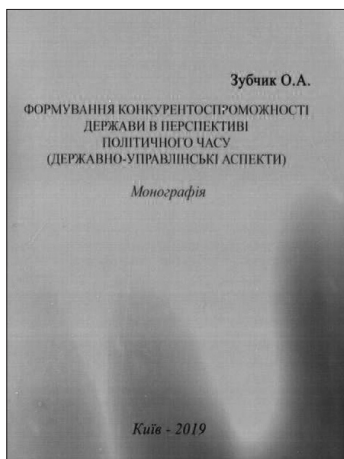

ДЕРЖАВА — ВЖЕ НЕ «ТЕРИТОРІЯ СУВЕРЕНА», А «ТЕРИТОРІЯ КОНКУРЕНЦІЇ»

Зубчик О.А. Формування конкурентоспроможності держави у перспективі політичного часу (державно-управлінські аспекти). К.: ТОВ «Поліграф плюс», 2019. 408 с.

Поступальний розвиток суспільства призводить до неминучих інтеграційних процесів між державами. Найбільш універсальним їх проявом стала глобалізація, яка набула особливого поширення в останню чверть минулого століття. Відчутний вплив глобалізації проявляється сьогодні в посиленні ризикованості основних сфер діяльності держав та життя сучасних суспільств, до яких, певна річ, належить й українське.

За цих обставин актуалізується потреба в посиленні конкурентоспроможності держав як суб'єктів державного управління. Цьому аспекту присвячена монографія Олега Анатолійовича Зубчика «Формування конкурентоспроможності держави у перспективі політичного часу (державно-управлінські аспекти)», яка вийшла друком у 2019 році. Аргумент автора щодо актуальності дослідження виглядає досить переконливим — «для розробки управлінської, політичної, економічної стратегій розвитку держави в умовах глобальної конкуренції, необхідно розуміти зміст та значення такої фундаментальної категорії, як конкурентоспроможність держави».

Визначаючи особливості конкурентоспроможності держави у низці концепцій, методики та моделі конкурентоспроможності, автор враховує кілька важливих чинників, таких як політична стабільність, внутрішній економічний потенціал, зовнішньоекономічні зв'язки, державне регулювання (ступінь втручання держави в економіку), кредитно-фінансова система, інфраструктура, система менеджменту, науково-технічний потенціал, трудові ресурси. Справедливо наголошується, що проблема конкурентоспроможності держави стала ще більш актуальною в контексті інтеграційних процесів у межах Європейського Союзу.

Зокрема, одним із завдань цього дослідження автор визначив розкриття політичних наслідків і показ нових перспектив конкурентоспроможності держави від членства України в Світовій організації торгівлі (СОТ), а також аналіз інституційних чинників формування конкурентоспроможності. В результаті представлено авторські напрацювання щодо впливу на конкурентоспроможність держави політичної стабільності, ситуації у вищій освіті та надано пропозиції з удосконалення державної політики щодо викликів освітньої еміграції у контексті забезпечення конкурентоспроможності держави.

Конкурентоспроможність України проаналізовано згідно з використовуваними в ЄС ключовими методиками оцінки суспільно-політичних та економічних процесів, які відбуваються в країні. Автор доводить, що рейтинг конкурентоспроможності української економіки загалом є доволі низьким. За даними звіту Всесвітнього економічного форуму, Україна погіршує свої результати та демонструє, що за такими показниками, як «Інститути», «Макроекономічна стабільність», «Розвиненість фінансового ринку», «Ефективність товарних ринків», вона значно поступається країнам з розвинутою економікою. Виходячи з цього зосереджено увагу на важливості урахування конкурентоспроможного стану України, особливо в умовах євроінтеграційних процесів.

Крім того, у монографії проаналізовано концептуальні засади формування конкурентоспроможності України в умовах реформ на національному та регіональному рівнях. Детально окреслено значення політичної, економічної та гуманітарної складових державної політики як механізмів формування конкурентоспроможності держави у перспективі політичного часу. Особливу увагу акцентовано на зростаючій об'єктивній потребі в ефективності регіонального управління, особливостях політики регіонального вирівнювання, що здійснюється за допомогою таких інструментів, як дотації та субвенції.

Іншим важливим моментом є розгляд пріоритетних напрямів зміцнення конкурентоспроможності України. Відзначено особливий ефект законодавчих актів, які визначають функції та повноваження органів влади у сфері управління конкурентоспроможністю, їх взаємозв'язок та інструменти впливу на конкурентоспроможність регіонів і держави. Зауважено, що Україна має використати участь у СОТ з точки зору її політичних можливостей, а саме політичний механізм СОТ. Показано специфіку конкуренції та її тенденції в сучасному українському суспільстві. Надано пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності суб'єктів публічного управління та адміністрування, удосконалення державної політики розвитку економічної свободи та підприємництва, заходи щодо активізації зусиль органів публічного управління з використання людського ресурсу для підвищення конкурентоспроможності держави та інструменти імплементації досвіду провідних країн щодо забезпечення конкурентоспроможності держави в перспективі політичного часу. Обґрунтовано комплекс управлінських, політичних, організаційно-економічних та інституційних засобів забезпечення конкурентоспроможності України.

Звісно, є чимало чинників, від яких, на думку автора, залежить конкурентоспроможність держави у перспективі політичного часу, — спрямованість вектора політичного розвитку, ефективність суб'єктів публічного управління та адміністрування, макромодель національної економіки, складність і поліструктурність функціонального навантаження системи державного управління вищою освітою та інші. Отже, має бути певна модель, яка їх враховує.

Монографія О.А. Зубчика дає відповіді на багато запитань щодо формування конкурентоспроможності держави. Але після її прочитання виникає низка нових. Зокрема, здійснюючи теоретичну концептуалізацію понять «конкуренція», «конкурентоспроможність держави», автор, як на наш погляд, недостатньо розкриває їх структурні характеристики у контексті перспективи політичного часу. Це, на наш погляд, дещо звужує аналіз предмету дослідження загалом. Говорячи про розвиток в Україні системної кризи, пов'язаної з невідповідністю між змінами в політичній системі перехідного періоду і змінами в економіці, автор досить обережно обходить питання так конче необхідних пропозицій щодо активних способів вирішення вказаної проблеми. Адже конкретизація положень практичних рекомендацій значно підвищить цінність проведеного дослідження. Нам здається, що при аналізі політичних наслідків вступу України в 2008 р. до СОТ, яка є впливовою міжнародною структурою, слід реалізувати можливості методу прогнозування для виявлення переваг і недоліків такої участі, оцінки шансів здобуття Україною конкурентоспроможності на глобальному ринку в умовах політичних змін з урахуванням подій 2014 року та поточної ситуації. Також потребує дослідження такий суттєвий, на наш погляд, чинник впливу на конкурентоспроможність України, як впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізація управління, розвиток цифрової економіки та суспільства. Тому після завершення цієї праці хочеться побажати автору — доктору наук з державного управління Олегу Анатолійовичу Зубчику — плідного продовження досліджень у цьому напрямі.

На наше переконання, монографія Олега Анатолійовича Зубчика «Формування конкурентоспроможності держави у перспективі політичного часу (державно-управлінські аспекти)» буде корисною науковцям, експертам, державним службовцям, політичним діячам, усім, хто цікавиться актуальними питаннями теорії та практики державного управління, проблематикою державного менеджменту, аналізом державної політики, зокрема в сфері освіти.

*М.Г. ОРЕЛ,
доктор наук з державного управління,
професор кафедри публічного адміністрування
Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин та соціальних наук,
Міжрегіональна Академія управління персоналом*